

Λαβράνος, Χ. (2016). Οι επιδράσεις της πληροφόρησης στη μουσική δημιουργικότητα: Προκλήσεις και προτάσεις για την Ελληνική μουσική εκπαίδευση. Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση)* (σσ. 285-295). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

Οι επιδράσεις της πληροφόρησης στη μουσική δημιουργικότητα: Προκλήσεις και προτάσεις για την Ελληνική μουσική εκπαίδευση

Χαρίλαος Λαβράνος

Υπ. Διδάκτωρ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

lavranos@ionio.gr

Περίληψη

Η αναζήτηση μουσικής πληροφόρησης στην εκπαίδευση αποτελεί διεπιστημονικό πεδίο έρευνας, το οποίο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων σχετικών με τη μουσική εκπαίδευση, προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες, τις πηγές, τις υπηρεσίες και τα εμπόδια κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Μία πτυχή της μουσικής εκπαίδευσης που συνδέεται άμεσα με την πληροφοριακή κατά την αναζήτηση συμπεριφορά των ατόμων αφορά τη μουσική δημιουργικότητα. Η μουσική δημιουργικότητα γίνεται αντιληπτή ως μια εκ προθέσεως διαδικασία η οποία λειτουργεί ως κίνητρο για την αναζήτηση της μουσικής πληροφόρησης. Υπό αυτό το πρίσμα, το παρόν άρθρο πραγματεύεται ζητήματα σχετικά με το σύγχρονο περιβάλλον μουσικής πληροφόρησης και τη σύνδεση αυτού με τη δημιουργική διαδικασία στη μουσική εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται η επίδραση της μουσικής πληροφόρησης στη μουσική δημιουργικότητα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, παραθέτοντας ειδικότερα τις προκλήσεις που προκύπτουν στην Ελληνική μουσική εκπαίδευση. Επιχειρείται επιλεγμένη βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ πηγών, υπηρεσιών, και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα όταν αναζητούν πληροφορίες μουσικής κατά τη διαδικασία της μουσικής δημιουργικότητας στη μουσική εκπαίδευση, σε σχέση με τα κίνητρα και τις ανάγκες τους σχετικά με δραστηριότητες όπως η σύνθεση, η ερμηνεία, ο αυτοσχεδιασμός, η ακρόαση, η ανάλυση.

Λέξεις κλειδιά: μουσική πληροφόρηση, μουσική δημιουργικότητα, εκπαιδευτικό περιβάλλον, Ελληνική μουσική εκπαίδευση

Lavranos, Ch. (2016). The impact of information on musical creativity: Challenges and proposals about Greek music education. In M. Kokkidou & Z. Dionyssiou (Eds.), *Music Literacy: Formal and Informal Ways of Music Teaching-Learning (Proceedings of the 7th International Conference of the Greek Society for Music Education)* (pp. 285-295).
Thessaloniki: GSME.

The impact of information on musical creativity: Challenges and proposals about Greek music education

Charilaos Lavranos

PhD Candidate, Ionian University

lavranos@ionio.gr

Abstract

Music information seeking in education is a multi-disciplinary research field which explores a broad spectrum of topics related to music education such as music information needs, resources, services, barriers, etc. At the same time, musical creativity can be found in several domains of music education such as composition, performance, improvisation, analysis, and listening, and is closely related to individuals' music information seeking behavior. Musical creativity is perceived as an intentional process, which acts as an intention to music information seeking. According to this perspective, this paper addresses issues concerning contemporary music information environment in relation with the creative process in music education. In particular, the impact of music information on musical creativity through the educational process is presented, with an emphasis on the arising challenges about Greek music education. The interrelation between sources, services and the obstacles, when seeking music information during the musical creativity process in music education, in relation to individuals' information motives and needs will be reviewed, within various activities such as composition, performance improvisation, listening, and analysis.

Keywords: music information, musical creativity, educational environment, Greek music education

Εισαγωγή

Η αναζήτηση πληροφοριών αποτελεί βασική παράμετρο για όλους όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ειδικότερα, όσον αφορά στη μουσική εκπαίδευση η αναζήτηση πληροφοριών συντελεί στην ικανοποίηση εκπαιδευτικών αναγκών, στην επίλυση εκπαιδευτικών προβλημάτων, καθώς και στην αλλαγή της τρέχουσας κατάστασης της μουσικής γνώσης εκπαιδευτικών και μαθητών (Λαβράνος κ.ά., 2013). Η αναζήτηση πληροφοριών μουσικής συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων που σχετίζονται με το πληροφοριακό περιβάλλον της μουσικής εκπαίδευσης όπως είναι οι ανάγκες μουσικής πληροφόρησης, οι πηγές, οι υπηρεσίες, τα εμπόδια κατά την αναζήτηση των πληροφοριών μουσικής, κ.ά., συμβάλλοντας σημαντικά στην ενίσχυση της βασικής και ανώτερης μουσικής εκπαίδευσης (Kostagiolas et al., 2015).

Την ίδια στιγμή, η αναζήτηση πληροφοριών σχετικών με διάφορα αντικείμενα της μουσικής εκπαίδευσης όπως η σύνθεση, η ερμηνεία και ο αυτοσχεδιασμός, η ανάλυση και η ακρόαση, είναι δυνατό να επιδρά στη δημιουργικότητα εκπαιδευτικών και μαθητών, τόσο όσον αφορά στη δημιουργική διαδικασία όσο και στο αποτέλεσμα αυτής (Lavranos et al., 2015a· Lavranos et al., 2015b). Όλοι οι εμπλεκόμενοι στον χώρο της μουσικής εκπαίδευσης είτε πρόκειται για μαθητές είτε για εκπαιδευτικούς, αναζητούν διάφορες πληροφορίες μουσικής προκειμένου να ενισχύσουν τις δημιουργικές πρακτικές της καθημερινότητάς τους οι οποίες είναι δυνατό να αφορούν στην ακρόαση και την ανάλυση, στην ερμηνεία και τον αυτοσχεδιασμό, στη μουσική σύνθεση, καθώς και να οδηγούν στη δημιουργία μουσικών προϊόντων. Συνεπώς, ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα που ανακύπτει αφορά στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του σύγχρονου περιβάλλοντος αναζήτησης της μουσικής πληροφόρησης και των δημιουργικών δραστηριοτήτων μαθητών και εκπαιδευτικών μουσικής, καθώς και το πώς αυτή η σχέση είναι δυνατό να επιδρά στη διαμόρφωση του τελικού δημιουργικού προϊόντος. Η δημιουργικότητα στη μουσική εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ως σκοπός, οδηγώντας στη μουσική έκφραση και επηρεάζεται από τον τρόπο που εκπαιδευτικοί και μαθητές αναζητούν τις πληροφορίες μουσικής για το σκοπό αυτό. Ως εκ τούτου, η μουσική δημιουργικότητα αποτελεί μια διαδικασία που λειτουργεί ως κίνητρο για την αναζήτηση της πληροφόρησης, ενώ επηρεάζεται από τη διαθεσιμότητα των πληροφοριών, τις υπηρεσίες πληροφόρησης, καθώς και από το πληροφοριακό προφίλ όσων εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία (Lavranos et al., 2015a).

Τα τελευταία χρόνια, γίνεται προσπάθεια σύνδεσης της μουσικής δημιουργικότητας με στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές των μουσικών οι οποίες λαμβάνουν χώρα εντός προσωπικών, διαπροσωπικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και άλλων πλαισίων (Kostagiolas et al., 2015). Σε αυτές τις προσπάθειες συμπεριλαμβάνεται και η βιβλιογραφική σύνδεση της μουσικής πληροφόρησης και τη μουσική δημιουργικότητα (Lavranos et al., 2015a· 2015b). Η συγκεκριμένη σύνδεση, πραγματοποιείται προκειμένου να διερευνηθεί η επίδραση της πληροφοριακής συμπεριφοράς των ατόμων κατά την αναζήτηση πληροφοριών μουσικής για τη μουσική δημιουργικότητα. Συγκεκριμένα, διερευνάται η πληροφοριακή συμπεριφορά των ατόμων για δημιουργικές δραστηριότητες στη μουσική όπως τη σύνθεση, την ερμηνεία και τον αυτοσχεδιασμό, την ακρόαση και την ανάλυση.

Αντικείμενο του άρθρου αποτελεί η παρουσίαση των επιδράσεων της μουσικής πληροφόρησης στη μουσική δημιουργικότητα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, παραθέτοντας ειδικότερα τις προκλήσεις που προκύπτουν για την Ελληνική μουσική εκπαίδευση. Επιχειρείται επιλεγμένη επισκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με την αλληλεπίδραση των πληροφοριακών κινήτρων, των αναγκών, των πηγών, των υπηρεσιών και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν εκπαιδευτικοί και μαθητές όταν αναζητούν πληροφορίες μουσικής κατά τη διαδικασία της μουσικής δημιουργικότητας. Ουσιαστικά, παρουσιάζεται η σύνδεση της αναζήτησης των πληροφοριών μουσικής με μια σειρά δημιουργικών δραστηριοτήτων στη μουσική εκπαίδευση, όπως η σύνθεση, η ερμηνεία και ο αυτοσχεδιασμός, η ακρόαση και η ανάλυση. Το ζήτημα αντιμετωπίζεται από τη σκοπιά του εκπαιδευτικού μουσικής ο οποίος αποσκοπεί στην ενίσχυση της δημιουργικότητας των μαθητών μέσω της κατανόησης της σημασίας και της επίδρασης της μουσικής πληροφόρησης σε αυτή.

Θεωρητικό υπόβαθρο

Παρά το γεγονός ότι βιβλιογραφικά συναντάται σημαντικός αριθμός θεωρητικών και εμπειρικών ερευνών σχετικά με την αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών μουσικής (Kostagiolas et al., 2015) αλλά και σχετικά με τη μουσική δημιουργικότητα (Webster, 2002), ελάχιστες ερευνητικές προσπάθειες παρέχουν σαφή εννοιολογικά και λειτουργικά κριτήρια για τη σύνδεση της πληροφοριακής συμπεριφοράς των ατόμων κατά την αναζήτηση στοιχείων σχετικών με τη μουσική δημιουργικότητα (Lavranos et al., 2015a).

Μια σειρά από βήματα ακολουθούνται στο παρόν άρθρο για την όσο το δυνατόν πληρέστερη κατανόηση της επίδρασης της αναζήτησης πληροφοριών μουσικής στη μουσική δημιουργικότητα. Αρχικά, γίνεται αναφορά στα πλαίσια που έχουν αναπτυχθεί σχετικά με την κατανόηση της πληροφοριακής κατά την αναζήτηση συμπεριφοράς των ατόμων, αλλά και σε αυτά που έχουν αναπτυχθεί σχετικά με την αποτύπωση της δημιουργικής διαδικασίας στη μουσική (Lavranos et al., 2015b). Βιβλιογραφικά, εντοπίζεται μια ποικιλία εννοιολογικών μοντέλων τα οποία έχουν αναπτυχθεί και περιγράφουν τη συμπεριφορά των ατόμων στο γενικό πεδίο της αναζήτησης των πληροφοριών (Case, 2012). Τα υπάρχοντα μοντέλα πληροφοριακής συμπεριφοράς τονίζουν τη σημασία του περιβαλλοντικού πλαισίου, ενσωματώνοντας παράλληλα κοινωνικές και προσωπικές επιρροές (Wilson, 1999· 2000). Βασικές προσεγγίσεις για την μοντελοποίηση της πληροφοριακής συμπεριφοράς των ατόμων όπως αναφέρονται σε διάφορα μοντέλα¹ επικεντρώνονται στην περιγραφή της γενικής διαδικασίας της αναζήτησης των πληροφοριών μέσα από μια ευρεία προοπτική, παρέχοντας περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με την πληροφοριακή συμπεριφορά των ατόμων σε συγκεκριμένα πλαίσια, όπως η μουσική (Lavranos et al., 2015b).

Όσον αφορά στη μουσική δημιουργικότητα, έχουν αναπτυχθεί διάφορα θεωρητικά πλαίσια τα οποία αφορούν στην κατανόηση της δημιουργικής διαδικασίας στη μουσική με την ανάπτυξη γενικών θεωριών σχετικά με τη δημιουργική

¹ Βλ. σχετικά τα μοντέλα των Krikelas (1983), Bates (1989), Kuhlthau (1991), Dervin (1992), Ingwersen (1992), Savolainen's (1995), Leckie, Pettigrew & Sylvain (1996), Saracevic (1996), και Wilson (1999) στο Lavranos et al. (2015b).

συμπεριφορά των ατόμων (Webster, 2002). Η πλειοψηφία από τα πλαίσια αυτά αναγνωρίζει ότι η δημιουργική διαδικασία στη μουσική είναι μια μορφή δραστηριότητας επίλυσης σύνθετων προβλημάτων που περιλαμβάνει την κριτική σκέψη και τη δημιουργία νέας γνώσης μέσω της συνεχούς έκθεσης σε πληροφορίες (Lavranos et al., 2015b). Η αναζήτηση των πληροφοριών μουσικής έχει ως αντικείμενο τις περισσότερες φορές διάφορες δημιουργικές δραστηριότητες, όπως η μουσική σύνθεση, η μουσική ερμηνεία και ο αυτοσχεδιασμός, η μουσική ακρόαση και η ανάλυση (Webster, 2002· Lock, 2011). Πρόκειται για ενεργές, πολυδιάστατες και εποικοδομητικές διαδικασίες που περιλαμβάνουν διαφορετικές μουσικές εκφράσεις και συμπεριφορές με στόχο την παραγωγή ενός μουσικού προϊόντος (Webster, 2002· Lock, 2011). Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη μουσική συνεπάγονται την αξιοποίηση των πολλαπλών χαρακτηριστικών της, της κριτικής σκέψης και τη συνεχή έκθεση σε ιδέες και εμπειρίες που οδηγούν στην προσωπική ανακάλυψη, καθώς και τη δημιουργία νέας μουσικής γνώσης (Webster, 2002). Η ανάλυση αυτών των πολυσύνθετων δημιουργικών διαδικασιών σχετικά με τη μουσική, παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο για την κατανόηση της πληροφοριακής κατά την αναζήτηση συμπεριφοράς των ατόμων που σχετίζονται με αυτή. Συνεπώς, τα μοντέλα για την πληροφοριακή κατά την αναζήτηση συμπεριφορά των ατόμων είναι δυνατό να παρέχουν ένα χρήσιμο πλαίσιο για την κατανόηση και ανάλυση της πολυπλοκότητας των δημιουργικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της μουσικής (Lavranos et al., 2015a, 2015b).

Από διαδικαστικής άποψης, η αναζήτηση πληροφοριών μουσικής έχει ως αντικείμενο την κατανόηση των πληροφοριακών αναγκών των χρηστών σχετικά με τη μουσική και τις χρήσεις αυτών όπως ανακύπτουν εντός συγκεκριμένων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών (Bainbridge et al., 2003· Kostagiolas et al., 2015). Στο πλαίσιο αυτό, οι μελετητές διερευνούν ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων όπως τις ανάγκες πληροφόρησης των μουσικών, τις πηγές πληροφόρησης καθώς και τους ανασταλτικούς παράγοντες και τα εμπόδια που παρουσιάζονται κατά την αναζήτηση των πληροφοριών μουσικής (Laplante & Downie, 2006· Lavranos et al., 2015a). Παρόλα αυτά, ενδιαφέρον παρουσιάζεται στον τρόπο με τον οποίο η σύγχρονη πρόσβαση σε πληροφορίες και τεχνολογίες ανάκτησης πληροφοριών μουσικής, και σε μεγαλύτερο βαθμό το διαδίκτυο, είναι συνδεδεμένες με μουσικές δημιουργικές δραστηριότητες, όπως η ακρόαση, η ερμηνεία και η σύνθεση (Eaglestone et al., 2007· Orio, 2006· Lavranos et al., 2015c). Σύμφωνα με τον Webster (2002), προσδιορίζονται τρεις βασικές δημιουργικές δραστηριότητες στη μουσική συμπεριφορά ενός ατόμου. Πρόκειται για α. τη μουσική σύνθεση, β. τη μουσική ερμηνεία και τον αυτοσχεδιασμό, και γ. τη μουσική ακρόαση και ανάλυση. Οι συμπεριφορές των ατόμων σχετικά με αυτές τις δημιουργικές δραστηριότητες είναι δυνατό να ποικίλουν σύμφωνα με το ρόλο που υιοθετείται στη δημιουργική διαδικασία (π.χ. ως συνθέτης, ερμηνευτής, ακροατής ή εκπαιδευτικός), επιδρώντας σημαντικά στη διαμόρφωση της διαδικασίας της αναζήτησης πληροφοριών μουσικής (Lavranos et al., 2015a· 2015b).

Πληροφοριακή συμπεριφορά και δημιουργικότητα στη μουσική εκπαίδευση

Σύμφωνα με τον Wilson (2000), ως «πληροφοριακή συμπεριφορά» θεωρείται το σύνολο της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε σχέση με τις πηγές και τα κανάλια

πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της ενεργητικής και παθητικής αναζήτησης και της χρήσης πληροφοριών. Η πληροφοριακή συμπεριφορά περιλαμβάνει είτε την σκόπιμη αναζήτηση πληροφοριών στην περίπτωση που το άτομο ενεργεί, είτε το ακούσιο συναπάντημα πληροφοριών όταν το άτομο λαμβάνει πληροφορίες έχοντας παθητικό ρόλο (Wilson, 1999). Πρόκειται για μια διαδικασία που περιλαμβάνει πολλαπλά στάδια σχετικά με τη διατύπωση ερωτημάτων και την επεξεργασία τους, τη συλλογή πληροφοριών και την αξιολόγησή τους, τη σύνθεση και τη χρήση της πληροφόρησης (Wallace et al., 2000) στην οποία οι άνθρωποι σκόπιμα εμπλέκονται με σκοπό να αλλάξει η κατάσταση της γνώσης τους (Marchionini, 1995). Η διερεύνηση της πληροφοριακής συμπεριφοράς των ατόμων εστιάζει στη μελέτη του πώς οι άνθρωποι έχουν ανάγκη, αναζητούν, μεταφέρουν, και χρησιμοποιούν την πληροφόρηση σε διαφορετικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων αυτών του εργασιακού περιβάλλοντος και της καθημερινότητάς τους (Pettigrew et al., 2001).

Η επίδραση της πληροφόρησης στην υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη μουσική είναι καθοριστικής σημασίας, συμβάλλοντας σημαντικά στην ενίσχυση της βασικής και της ανώτερης μουσικής εκπαίδευσης (Λαβράνος κ.ά., 2013). Η αναζήτηση πληροφοριών στη μουσική εκπαίδευση πραγματοποιείται εντός ορισμένων πλαισίων έχοντας σκοπό την ικανοποίηση των πληροφοριακών αναγκών όσων εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία, εκπαιδευτικών και μαθητών (Kostagiolas et al., 2015). Η αναζήτηση μουσικής πληροφόρησης ενεργοποιείται μέσα από μια ποικιλία πληροφοριακών κινήτρων και αναγκών, καθώς μπορεί να είναι μια δομημένη ή μη συστηματική, ενεργή ή παθητική διαδικασία, με στοχευόμενο προσανατολισμό ή τυχαία. Έχει ως αντικείμενο τη συλλογή, την ανάκτηση, την οργάνωση, την ερμηνεία, καθώς και τη χρήση πληροφοριών μουσικής για διάφορους σκοπούς και κάνοντας χρήση συγκεκριμένων πηγών πληροφόρησης (Cunningham et al., 2003· Laplante & Downie, 2011· Lavranos et al., 2015b).

Την ίδια στιγμή, η μουσική δημιουργικότητα εντοπίζεται σε διάφορα αντικείμενα της μουσικής εκπαίδευσης (Elliott, 1989) όπως στη σύνθεση, την ερμηνεία, τον αυτοσχεδιασμό, την ανάλυση, την ακρόαση, συνδεδεμένα άμεσα με την πληροφοριακή κατά την αναζήτηση συμπεριφορά όσων εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία (Lavranos et al., 2015b). Σύμφωνα με τον Lock (2011), η μουσική δημιουργικότητα εκφράζεται μέσα από μουσικές δημιουργικές δραστηριότητες που οδηγούν στη δημιουργία μουσικών προϊόντων. Επίσης, προϋποθέτει την αξιοποίηση των πληροφοριών μουσικής και επηρεάζεται από τον τρόπο που οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία αναζητούν τις πληροφορίες αυτές (Lavranos et al., 2015b). Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεώρηση, η πληροφοριακή κατά την αναζήτηση συμπεριφορά όσων εμπλέκονται στη μουσική εκπαιδευτική διαδικασία συνδέεται με την παραγωγή του τελικού μουσικού προϊόντος, είτε αυτό πρόκειται για ένα μουσικό έργο ή την ηχογράφηση μιας μουσικής εκτέλεσης ή την ανάλυση μιας μουσικής σύνθεσης, και ούτω καθ' εξής (Lavranos et al., 2015b). Πιο συγκεκριμένα, η ενασχόληση με δημιουργικές δραστηριότητες στη μουσική εκπαίδευση όπως η μουσική σύνθεση, η ερμηνεία και ο αυτοσχεδιασμός, η ακρόαση και η ανάλυση, συνδέεται με την παραγωγή του τελικού μουσικού προϊόντος, είτε αυτό πρόκειται για ένα μουσικό έργο, η ηχογράφηση μιας μουσικής εκτέλεσης, η ανάλυση μιας μουσικής σύνθεσης, κ.ά., (Lavranos et al., 2015b).

Συνεπώς, η ίδια η δημιουργική διαδικασία στη μουσική εκπαίδευση δημιουργεί ανάγκες πληροφόρησης. Η αναζήτηση πληροφοριών στη μουσική εκπαίδευση έχει ως αντικείμενο την κάλυψη ή μη πληροφοριακών αναγκών εκπαιδευτικών και μαθητών (Kostagiolas et al., 2015). Η αναζήτηση πληροφοριών μουσικής πραγματοποιείται τόσο σε συμβατικά (βιβλιοθήκες, αρχεία, καταστήματα, κ.ά.), όσο και σε ψηφιακά περιβάλλοντα με τη χρήση του διαδικτύου, και οι πηγές που χρησιμοποιούνται μπορεί να είναι είτε επίσημες από οργανισμούς παροχής υπηρεσιών πληροφόρησης, είτε ανεπίσημες μέσω συνεργατών, φίλων, συγγενών, κ.ά. (Cunningham & Nichols, 2009· Lavranos et al., 2015c). Επίσης, η αναζήτηση των πληροφοριών μουσικής δεν είναι πάντα επιτυχής. Αυτό συμβαίνει διότι ορισμένες φορές αντιμετωπίζονται δυσκολίες και εμπόδια κατά την αναζήτηση πληροφοριών μουσικής και στη χρήση συγκεκριμένων υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης (Λαβράνος, Κωσταγιόλας & Παπαδάτος, 2014). Ανασταλτικούς παράγοντες κατά την αναζήτηση της μουσικής πληροφόρησης είναι δυνατό να αποτελούν μεταξύ άλλων το αυξημένο κόστος πρόσβασης στις πηγές μουσικής πληροφόρησης, τα πνευματικά δικαιώματα των μουσικών δημιουργών, η έλλειψη εξοικείωσης με την αναζήτηση των πληροφοριών μουσικής, η έλλειψη διαθεσιμότητας έγκυρων πηγών και υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης, κ.ά.

Τόσο η επιτυχημένη όσο και η αποτυχημένη πληροφοριακή αναζήτηση είναι δυνατό να επηρεάσει άμεσα και ουσιαστικά την πληροφοριακή συμπεριφορά και τη δημιουργικότητα ως προς το τελικό μουσικό προϊόν (είτε αυτό πρόκειται για μια μουσική σύνθεση, μια μουσική ερμηνεία ή έναν αυτοσχεδιασμό, μια μουσική ακρόαση ή ανάλυση), όλων όσων εμπλέκονται στη μουσική εκπαιδευτική διαδικασία (Lavranos et al., 2015b). Για παράδειγμα, ίσως τη σημαντικότερη πηγή πληροφόρησης για έναν μαθητή μουσικής αποτελεί ο εκπαιδευτικός, ο οποίος έχει την υποχρέωση να ενημερώνει και να πληροφορεί κατάλληλα. Στην προκειμένη περίπτωση, ο εκπαιδευτικός μουσικής έχει αναλάβει τον ρόλο της κάλυψης των αναγκών μουσικής πληροφόρησης των μαθητών και η επικοινωνία μεταξύ των δύο αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μέσο πληροφόρησης. Σε αυτό το πλαίσιο, η κατανόηση των ανασταλτικών παραγόντων οι οποίοι αφορούν στην πρόσβαση του μαθητή στην προερχόμενη από τον καθηγητή πληροφορία αποτελεί μια σημαντική παράμετρο στην αναζήτηση πληροφοριών μουσικής. Στην περίπτωση κατά την οποία εξετάζεται η επικοινωνία μεταξύ μαθητή και εκπαιδευτικού μουσικής, τα εμπόδια που επιδρούν στη μεταξύ τους επικοινωνία είναι δυνατόν να προέρχονται και από τις δυο πλευρές. Τόσο από την πλευρά του μαθητή όσον αφορά στην έλλειψη συγκέντρωσης και τη μειωμένη ικανότητα αντίληψης, όσο και από την πλευρά του εκπαιδευτικού όσον αφορά στην έλλειψη χρόνου, αλλά και στην έλλειψη των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για τη χρήση των πηγών αλλά και για την αξιολόγηση της μουσικής πληροφόρησης. Συνεπώς, η επίδραση των ανασταλτικών παραγόντων στην επικοινωνία μεταξύ μαθητή και εκπαιδευτικού είναι δυνατό να επηρεάσει τη δημιουργική διαδικασία, καθώς και το τελικό μουσικό προϊόν.

Προτάσεις για την Ελληνική μουσική εκπαίδευση

Η μουσική εκπαίδευση που παρέχεται στον Ελληνικό χώρο διακρίνεται σε ιδιωτική και δημόσια. Στον ιδιωτικό χώρο η μουσική παρέχεται σε ωδεία, μουσικές σχολές, καθώς και σε διάφορους πολιτιστικούς φορείς (φίλαρμονικές, χορωδίες, κ.ά.). Οι

σπουδές στα Ωδεία ξεκινούν από την προσχολική ηλικία με προγράμματα μουσικής αγωγής και ολοκληρώνονται με την απόκτηση πτυχίου ή διπλώματος. Το πρόγραμμα σπουδών τους περιλαμβάνει σπουδές κλασικής και μοντέρνας μουσικής στα θεωρητικά και σε όργανα, μουσικής τεχνολογίας, παραδοσιακής και βυζαντινής μουσικής, κ.ά. Ο δημόσιος χαρακτήρας της μουσικής εκπαίδευσης σχετίζεται με τη διδασκαλία της μουσικής ως μάθημα στην Πρωτοβάθμια, στη Δευτεροβάθμια, καθώς και στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η βασική μουσική εκπαίδευση που παρέχεται στις δυο πρώτες βαθμίδες της δημόσιας εκπαίδευσης έχει ως αντικείμενο την παροχή βασικών μουσικών γνώσεων και την προετοιμασία για την εισαγωγή στις ανώτατες σχολές μουσικής, συμπεριλαμβανομένων των Μουσικών Σχολείων. Αντικείμενο της λειτουργίας τους είναι η παροχή εξειδικευμένης μουσικής γνώσης και η κατάρτιση των μαθητών που επιθυμούν να ακολουθήσουν επαγγελματικά τη μουσική. Η ανώτατη μουσική εκπαίδευση έχει ως αντικείμενο την παροχή μουσικής εκπαίδευσης σε επιστημονικό επίπεδο, είναι δυνατό δε να οδηγεί και στην επαγγελματική μουσική σταδιοδρομία (Λαβράνος κ.ά., 2013).

Η μουσική πληροφόρηση έχει άμεση σχέση με την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη μουσική και μέσα από αυτήν της μουσικής δημιουργικότητας (Lavanos et al., 2015b). Η κατανόηση των επιδράσεων της μουσικής πληροφόρησης στη μουσική δημιουργικότητα είναι δυνατό να παράσχει σημαντικές προκλήσεις για το σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον και ειδικότερα για την Ελληνική μουσική εκπαίδευση. Αυτές οι προκλήσεις είναι δυνατό να σχετίζονται με: α. την καλλιέργεια δεξιοτήτων μουσικής πληροφοριακής παιδείας σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, β. τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη βιβλιοθηκών μουσικής και υπηρεσιών πληροφόρησης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς και γ. τη διατήρηση και τη διάδοση της μουσικής γνώσης και της Ελληνικής μουσικής πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της μουσικής εκπαίδευσης.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στην πρώτη περίπτωση μια βασική διάσταση της μουσικής πληροφόρησης αφορά στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων με σκοπό τον πληροφοριακό εγγραμματισμό και την καλλιέργεια δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας σε όλους τους εμπλεκόμενους στο χώρο της μουσικής εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, προτείνεται η θέσπιση επιμορφωτικών σεμιναρίων πληροφοριακού εγγραμματισμού τα οποία θα αφορούν τους καθηγητές μουσικής οι οποίοι στη συνέχεια θα μετατρέπονται σε φορείς γνώσης προς τους μαθητές τους. Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας βοηθάει τους μουσικούς να ξεπερνούν έναν αριθμό από σημαντικά εμπόδια σχετικά με την αναζήτηση της μουσικής πληροφόρησης για τη μουσική δημιουργικότητα. Για παράδειγμα, η πληροφοριακή παιδεία συντελεί στο να ξεπερνιούνται προβλήματα, τα οποία αφορούν στον εντοπισμό καλής ποιότητας διαδικτυακής πληροφόρησης, στην έλλειψη οικειότητας και εμπιστοσύνης για την αναζήτηση της πληροφόρησης σε διάφορα μέσα, καθώς και άλλους περιορισμούς οι οποίοι προκύπτουν από την αναποτελεσματική αναζήτηση της μουσικής πληροφόρησης σχετικά με διάφορες προθέσεις αναφορικά με τα προϊόντα μουσικής δημιουργικότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, οι δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας εντός του πλαισίου της μουσικής δημιουργικότητας δρουν ως όχημα για τη μείωση του αριθμού των προσωπικών και περιβαλλοντικών εμποδίων που συναντώνται κατά τη διαδικασία της αναζήτησης της μουσικής πληροφόρησης η οποία πραγματοποιείται με σκοπό τη μουσική δημιουργία.

Επιπλέον, η καλλιέργεια των δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας είναι δυνατό να βοηθά τους μουσικούς να χρησιμοποιούν τα συστήματα και τις υπηρεσίες πληροφόρησης αποτελεσματικά και να ανακαλύπτουν ένα ευρύ φάσμα μουσικών πρακτικών και σχέσεων μεταξύ της μουσικής σύνθεσης, της μουσικής ερμηνείας και του αυτοσχεδιασμού, καθώς και της μουσικής ακρόασης και ανάλυσης. Σε αυτή τη συνάρτηση, η καλλιέργεια της μουσικής πληροφοριακής παιδείας είναι δυνατό να ενισχύσει την κατανόηση της σημασίας της μουσικής πληροφορίας, να διευκολύνει στην καταγραφή με σαφήνεια των εκάστοτε πληροφοριακών αναγκών, να ενισχύσει τις δεξιότητες αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριών από διαφορετικά και σύνθετα συστήματα μουσικής πληροφόρησης και να βοηθήσει στην οργάνωση και αξιοποίηση της μουσικής πληροφορίας προς όφελος της μουσικής δημιουργικότητας (Lavranos et al., 2015b).

Σχετικά με τη δεύτερη περίπτωση, μια άλλη σημαντική παράμετρος αφορά στη διαμόρφωση και ανάπτυξη τόσο συμβατικών (Βιβλιοθήκες, Αρχεία, κ.ά.) όσο και ψηφιακών (προγράμματα, διαδίκτυο, κ.ά.) υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης και την αξιοποίησή τους από όσους εμπλέκονται στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Για παράδειγμα, θα ήταν ιδανικό εάν υπήρχε η δυνατότητα διαμόρφωσης βιβλιοθηκών μουσικής σε κάθε εκπαιδευτική μονάδα, οι οποίες θα μπορούσαν να αναπτύξουν τις υπηρεσίες τους προκειμένου να ικανοποιηθούν οι πληροφοριακές ανάγκες των εκπαιδευτικών και μαθητών που ανακλύπτονται από τις προθέσεις τους για τη μουσική δημιουργικότητα και έτσι να δρουν ως παράγοντες ώθησης για τη μουσική δημιουργικότητα, ενδυναμώνοντας παράλληλα τον ρόλο τους μεταξύ των κοινοτήτων, τις οποίες υπηρετούν. Μέσα από την ενίσχυση των πληροφοριακών υπηρεσιών μουσικής είναι δυνατό εκπαιδευτικοί και μαθητές να συνδέονται με τα εργαλεία διάχυσης, ενίσχυσης και διαχείρισης της μουσικής δημιουργικότητας, όχι μόνο ως προϊόν αλλά και ως διεργασία έκφρασης. Το διαδίκτυο επικαλούμενο την ισότητα παρέχει ευκαιρίες φτάνει εμείς, ως κοινωνίες και ως άτομα να μπορούμε να τις χειριστούμε και να τις χρησιμοποιήσουμε στην καθημερινότητά μας (Λαβράνος κ.ά., 2014).

Όσον αφορά στην τρίτη περίπτωση, προτείνεται η διαμόρφωση κατάλληλων μηχανισμών παροχής υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης όπως για παράδειγμα είναι η ανάπτυξη σχετικών ιστοσελίδων και ψηφιακών βάσεων δεδομένων μουσικής, καθώς και η ανάπτυξη δράσεων με σκοπό την καταγραφή, τη διατήρηση και τη διάδοση της μουσικής γνώσης και της ελληνικής μουσικής πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της μουσικής εκπαίδευσης. Τέτοιες δράσεις είναι δυνατό να αφορούν στην πραγματοποίηση ενημερωτικών ημερίδων, εκθέσεων οπτικοακουστικού υλικού, καθώς και εκδηλώσεων μουσικής στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Η αλληλεπίδραση της μουσικής πληροφόρησης και της μουσικής δημιουργικότητας αποτελεί το μέσο για την διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τον εμπλουτισμό και την ανάπτυξη αυτής. Έτσι, η μουσική πληροφόρηση μετατρέπεται σε κοινή γνώση και διαμοιράζεται μεταξύ των ανά τον κόσμο μουσικών πολιτισμών, βρισκόμενη σε συνεχή διάλογο με τη μουσική δημιουργικότητα. Τα χαρακτηριστικά αυτά μαζί με τα ζητήματα μουσικής πληροφοριακής συμπεριφοράς, οδηγούν στη συλλογική μουσική γνώση και τον πολιτισμό. Επιπροσθέτως, η μουσική πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει το σύνολο των συλλογικών προϊόντων, των δομών και των διαδικασιών

μουσικής δημιουργικότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί μουσικής έρχονται κοντά με την παράδοση και την ταυτότητά τους ή ακόμα και με τις παραδόσεις και τις ταυτότητες άλλων πολιτισμών μέσω της αφομοίωσης της μουσικής πληροφόρησης. Η σύνδεση αυτή είναι επίκαιρη και σημαντική για την διατήρηση και την ενίσχυση της μουσικής παράδοσης, αλλά και την ενίσχυση της έκφρασης ατόμων προερχομένων από όλα τα επίπεδα μουσικής εκπαίδευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η μουσική πληροφορία μετατρέπεται μέσω της μουσικής εκπαίδευσης σε έναν προωθητικό μηχανισμό μουσικής δημιουργικότητας η οποία προσφέρει δυναμικά τη δυνατότητα καταγραφής, διατήρησης και διάδοσης της μουσικής γνώσης και της Ελληνικής μουσικής πολιτιστικής κληρονομιάς (Lavranos et al., 2015b).

Βιβλιογραφία

- Bainbridge, D., Cunningham, S. J., & Downie, J. S. (2003). *How people describe their music information needs: A grounded theory analysis of music queries*. Paper presented at the 4th International Society for Music Information Retrieval Conference (ISMIR'03), Baltimore, MD, USA. Retrieved from <http://dblp.uni-trier.de/db/conf/ismir/ismir2003.html>.
- Case, D. O. (2012). *Looking for Information: A survey of research on information seeking, needs and behavior* (3rd ed.). Bingley, UK: Emerald Group Publishing.
- Cunningham, S. J., & Nichols, D. M. (2009, October 26-30). *Exploring social music behaviour: An investigation of music selection at parties*. Paper presented at the 10th International Society for Music Information Retrieval Conference (ISMIR'09), Kobe, Japan. Retrieved from <http://dblp.uni-trier.de/db/conf/ismir/ismir2009.html>.
- Cunningham, S. J., Reeves, N., & Britland, M. (2003). *An ethnographic study of music information seeking: Implications for the design of a music digital library*. Paper presented at the 3rd ACM/IEEE-CS Joint Conference on Digital Libraries (JCDL'03), Houston, TX, USA. Retrieved from <http://dl.acm.org/citation.cfm?id=827142>.
- Eaglestone, B., Ford, N., Brown, G. J., & Moore, A. (2007). Information systems and creativity: An empirical study. *Journal of Documentation*, 63(4), 443-464.
- Elliott, D. J. (1989). The concept of creativity: Implications for music education. In J. W. Richmond (Ed.), *The Proceedings of the Suncoast Music Education Forum on Creativity* (pp. 14-39). Tampa, FL, USA: University of South Florida.
- Kostagiolas, P., Lavranos, Ch., Korfiatis, N., Papadatos, J., & Papavlasopoulos, S. (2015). Music, musicians and information seeking behaviour: A case study on a community concert band. *Journal of Documentation*, 71(1), 3-24.
- Laplante, A., & Downie, J. S. (2006, October 8-12). *Everyday life music information-seeking behaviour of young adults*. Paper presented at the 7th International Society for Music Information Retrieval Conference (ISMIR'06), Victoria, BC, Canada. Retrieved from <http://dblp.uni-trier.de/db/conf/ismir/ismir2006.html>.
- Laplante, A., & Downie, J. S. (2011). The utilitarian and hedonic outcomes of music information-seeking in everyday life. *Library and Information Science Research*, 33(3), 202-210.

- Lavranos, Ch., Kostagiolas, P., & Papadatos, J. (2015c). Information retrieval technologies and the “realities” of music information seeking. In I. Deliyannis, P. Kostagiolas & Ch. Banou (Eds.), *Experimental Multimedia Systems for Interactivity and Strategic Innovation* (pp. 102-121). Hershey, PA, USA: IGI Global.
- Lavranos, Ch., Kostagiolas, P., Korfiatis, N., & Papadatos, J. (2015a). Information seeking for musical creativity: A systematic literature review. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, doi: 10.1002/asi.23534
- Lavranos, Ch., Kostagiolas, P., Martzoukou, K., & Papadatos, J. (2015b). Music information seeking behaviour as motivator for musical creativity: Conceptual analysis and literature review. *Journal of Documentation*, 71(5), 1070-1093.
- Lock, G. (2011). Musical creativity in the mirror of Glaveanu’s five principles of cultural psychology. *Culture & Psychology*, 17(1), 121-136.
- Marchionini, G. (1995). *Information seeking in electronic environments*. New York, NY, USA: Cambridge University Press.
- Orio, N. (2006). Music retrieval: A tutorial and review. *Foundations and Trends in Information Retrieval*, 1(1), 1-90.
- Pettigrew, K. E., Fidel, R., & Bruce, H. (2001). Conceptual frameworks in information behavior. *Annual Review of Information Science and Technology*, 35, 43-78.
- Wallace, R. M., Kupperman, J., Krajcik, J., & Soloway, E. (2000). Science on the Web: Students online in a sixth-grade classroom. *The Journal of the Learning Sciences*, 9(1), 75-104.
- Webster, P. (2002). Creative thinking in music: Advancing a model. In T. Sullivan & L. Willingham (Eds.), *Creativity and music education* (pp. 16-34). Toronto, ON, Canada: Britannia Printers.
- Wilson, T. D. (1999). Models in information behaviour research. *Journal of Documentation*, 55(3), 249-270.
- Wilson, T. D. (2000). Human Information Behaviour. *Informing Science*, 3(2), 49-55.
- Λαβράνος, Χ., Κωσταγιόλας, Π., & Παπαδάτος, Ι. (2013). *Η μουσική πληροφόρηση στον ακαδημαϊκό χώρο: Προτάσεις κοινωνικής στήριξης των μουσικών δημιουργών*. Εισήγηση στο 22ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πάτρα, Ελλάδα (Οκτώβριος 23-25 2013). Ανακτήθηκε από: http://eprints.rclis.org/22510/1/22palc_proceedings.pdf.
- Λαβράνος, Χ., Κωσταγιόλας, Π., & Παπαδάτος, Ι. (2014). Η σημασία της πληροφόρησης, του διαδικτύου και της πληροφοριακής κατά την αναζήτηση συμπεριφοράς στη διαμόρφωση υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης. Στο Ν. Γεωργόπουλος, Ι. Θανόπουλος & Φ. Νταλιάνης (Επιμ.), *Τιμητικός Τόμος Ομότιμου Καθηγητή Εμμανουήλ Κονδύλη* (σσ. 283-302). Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς.